

MEYVELERİN DİLİNDEN FAL VE İŞARETLER

Sadettin EĞRİ*

ÖZET

Bu çalışmada *Hurşidnâme* adlı eser temel alınarak fal ve işaretlerde meyvelerin nasıl yer aldığı incelenmiştir. Bursa Yazma ve Eski Basma Eserler Kütüphanesinde bulunan *Hurşidnâme* özellikleri bakımından dikkat çekicidir. 18. yüzyılda Sıdkî tarafından yazıldığı bilinen bu eser tek nüshadır. *Hurşidnâme*'de 36 farklı bitki ve meyvenin adı geçer. Her meyve tek tek ele alınmış adı geçen eserde geçtiği yerler belirtilmiş ve yüklendiği anlam ifade edilmiştir. Eserde meyvelerin dilinden geleceğe dair sağlık, zenginlik, makam ve mevki, yolculuk, hüznün ve keder, güzellik, zahmet ve eziyet, ömür, ticaret, dost ve düşmanlar, sevgili ve dostlar, sırların paylaşımı ile ilgili bilgi ve beklentiler yer almaktadır. Niyet tutan kişilere genellikle hoşlanılan tahminler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Meyve sembolü, fal ve işaretler.

FORTUNE TELLINGS THAT RELATED FRUITS

ABSTRACT

This study discusses the meanings attributed to various fruit in the fortune telling book *Hurşidname*. *Hurşidname* is located in the Library of Manuscripts and Ancient Printed Books in Bursa and its characteristics are interesting. It was written in the 18th century by Sıdkî and it is the only copy. In this book there are 36 fruit and plant names. Every fruit's locations in the text were given and all the fruit's means were defined. Generally in this book there are some expectations and informations about health, richness, chair, journey, sadness, beauty, pain, life, commerce, friends and enemies. There are good predictions for each person who make a wish .

Key words: Fruit symbol, fortune telling.

* Yard. Doç. Dr. Sadettin Eğri, Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi, Bursa.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

İnsanoğlu başlangıçtan bugüne kadar kendisi ve çevresi ile ilgili olan gayba ait bilgi ve düşünceleri hep merak etmiş, gelecekle ilgili olanları öğrenmek istemiştir. Meçhule karşı bu merak dolayısı ile pek çok kavram ve olaya özel anlamlar yüklemiştir. Bu alanda vazgeçilmez uygulama ve mesleklerden biri de fal ve falcılıktır. “Arapçada fal, uğur ve uğurlu şeyleri gösteren simge anlamına gelir. Batı dillerinde umumiyetle gelecekte haber verme (kehanet) anlamındaki Grekçe *manteia* ekiyle yapılan ve fal türlerine göre değişen kelimeler kullanılmaktadır.”¹

Çeşitli kültürlerde bir çok değişikliğe uğrayarak günümüze gelen fal, batıl inanç veya folklor zenginliği olarak kabul edilmiştir. İslâm inancına göre *âlem-i gayb* ve *âlem-i şehâdenin* hâkimiyeti Allah’a aittir. Cahileye dönemindeki fal uygulama ve anlayışı dolayısıyla, fal tutma ve kısmet arama anlayışı batıl kabul edilmiştir. “Ayet ve hadislerde gaybı bilme, insanın kaderini değiştirme iddiası taşıyan, Allah’tan başka varlıklardan yardım alma gayesi güden, insanları sağlam bilgi kaynaklarına ve gerçek sebeplere başvurmadan alıkoyan her türlü hurafe, batıl inanç ve uygulamalar yasaklanmış olmasına rağmen, bir kısmı cahiliye döneminde de mevcut olan *hattü’r-reml*, kelime ve isimlerle fal tutma, zarlarla fal açma, astrolojik fallar insan vücudundaki bir kısım organların kaşınması, seğirmesi gibi fizyolojik durumları bazı sonuçlara yorma, kesilmiş koyunun kemiğine ve kurbanın ciğerine bakarak fal açma, su falı, çay falı, kahve falı, balmumu falı, el yazısı falı gibi fal çeşitleri uygulanagelmıştır.”² Batı dünyasında da tıp, simya, astroloji ilimleri başlığı altında çok farklı şekil ve metotlarla bu faaliyet süregelmiştir.³

Kültürümüzün önemli değerlerinden olan fal konusu ve falnameler; sosyolojik, edebî ve psikolojik gerçekleri de saklar. İlmin ve dinin reddettiği bir meseleyi vazgeçilmez hâle getiren bu gerçeklerdir. Geçmişte ve günümüzde insanoğlu buna hep ihtiyaç duymuştur. Fal baktırmanın pek çok sosyal ve psikolojik gerekçeleri vardır. Kişilerin çaresizliği, sıkıntıları, beklentileri, endişeleri, ruh hâlleri, geleceği bilme ve öğrenme arzusu bu gerekçelerden bazılarıdır. Gündelik problemler karşısında aciziyet içerisinde bulunanlar ve merakını gidermek isteyenler, faldan medet umanların başında gelmektedir. Bu konu farklı sosyal tabakalar ile farklı kültürlerin buluştuğu ortak meydanlardan biridir.

¹ Mehmet Aydın; “Fal”, *DİA*, İstanbul 1995, C. 12, s. 134.

² İlyas Çelebi; “İslâm’da Fal”, *DİA*, İstanbul 1995, C. 12, s. 138-139.

³ Fal ve Falnameler konusunda geniş bilgi için bk. İsmail Hikmet Ertaylan; *Falname*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1951; Ayşe Duvarcı; *Türkiye’de Falcılık Geleneği ile Bu konuda İki Eser*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993; Sennur Sezer; *Osmanlı’da Fal ve Falnameler*, Milliyet Yayınları, İstanbul 1998.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic*

Volume 3/5 Fall 2008

Kemik, kumalak, yıldız, fincan, yay, taş, köpük, kaşık, ateş, bakla, kahve, el, tesbih, ayna, su, papatya, kitap... gibi nesnelere esas alınarak bakılan fal; özellikle İslâm'ın yasaklamasına rağmen uygun ve ferahlatıcı bir geçişle *Kur'an*'dan da istifade eder. Falnameler içerisinde Bursa Yazma ve Eski Basma Eserler Kütüphanesi, Orhan Bölümü No. 950'de bulunan *Hurşidnâme*, bazı özellikleri bakımından hemen dikkati çeker. H. 1196'da Sıdkî tarafından yazıldığı bilinen bu eserin, falnamelerde ayrı ayrı geçen unsurların bir arada ve havale yoluyla, adım adım sonuca götürdüğü tespit edilmiştir. Tek nüsha olan *Hurşidnâme*'de asıl konumuzu teşkil eden, fala bakma ve kura atma esnasında meyvelerin de rol almış olmasıdır.

Hurşidnâme'nin işleyişi ve mantığı şu şekilde tarif edilmektedir:

Kerim-i pâdişâh-ı lâ-yezâli

Ki yoğdur şun'unuñ aşlâ zevâli

Yoğ iken âdemi insân iden ol

Cemî'-i müşkilin âsân iden ol

Ķamûya ol virüpdür taht u tâci

Ķabîb oldur Ķalur derde 'ilâci

Ķabîb-i ĶaĶ MuĶammed Muştafâ'ya

Şalavât virgil ol kân-ı şafâya

Cemî'-i enbiyânuñ rehberidür

Fazîletlü erenler serveridür

Anuñ âline aşĶâbına her ân

TaĶiyyât ü selâm olsun firâvân

İşit imdi bu te'vilüñ beyânın

Saña irşâd idem sırr u 'âyânın

Eger kim müşkil ola saña bir iş

Naẓar eyle bu fâla çekme teşvîş

Eger Ķayr u eger şer her ne ki var

Beyân ide saña bi-'avn-i Settâr

Al imdi Ķur'an elüñe iy şâh

OĶu bir fâtiĶa üç ĶulĶüva'llâh

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic*

Volume 3/5 Fall 2008

*Şalât eyle Resûl'e itme ihmâl
Var imdi levh-i hürşîd üstüne şal*

*Ne harf kim olur ise anda zâhir
Kevâkiplere iletir seni âhîr*

*Kevâkib diye saña bilgil ahsen
Yine atâil kaşda kur'ai sen*

*At ol dem kur'a at anda tekrâr
Ne harf gelürse oldur âhîr ey yâr*

*Saña ol harf kulavuz ola hemdem
Nebâtâta irüşdüire muqaddem*

*Nebâtât dañi diye saña ey cân
Yüri kuşlar katında eyle seyrân*

*Bu kez kuşlar diye ey sevgülü yâr
Var imdi eyleme hayvânlar 'âr*

*Dañi hayvânlar iletir seni ey şâh
Peygamberler katına olğil âgâh*

Fal açmak için *Hurşidnâme*'nin harfleri olan H, Ü, R, Ş, İ, D (hı, vav, rı, şin, ye, dal)'ın yer aldığı bir levha veya kura gerekmektedir. İlk defa kura atılır veya harfin birine parmak basılır. Hangi harf geldi ise, metinde orası okunur. Tekrar kura atılıp, ilgili gezegen - yıldız bulunur. Daha sonra ilgili yıldız sevk ettiği bitkiler ve meyvelere gönderir. O metin okunur ve yine orada belirtilen yabanî kuşlara gidilir. Oradan yabanî hayvanlara, oradan da falın nihaî kısmı olan peygamberler ve büyük zatlar bölümüne gidilir. Kişi hakkında asıl söylenmek istenen buradadır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

Hurşidnâme'nin sevk tablosu

Matlab-1 Hurûf	Matlab-1 Kevkeb	Matlab-1 Nebâtât	Matlab-1 Murgân	Matlab-1 Cemâ'at-i Hayvân	Matlab-1 Enbiyâ ve Ehl-i Beyt
ح - H	Zuhal	H- Hurma Û- Üzüm R- Elma Ş- Erik İ- İncir D- Şeftali	Şahin Simurg Kırlangıç Kuzgun Süylün Mezgeldek	Bebr Fîl Koç Ejder Çakal Eşek	Nûh Âdem Dâvûd Ca'fer Yûnus Hûd
و - Û	Müşteri	H- Fındık Û- Döngel R- Hıyar Ş- Sükker Nebâtı İ- Bakla D- Badem	Zâg-ı Siyâh Horus Baykuş Tavus Ördek Hüdhüd	Maymun Kuzu At Gergedan Tavşan Teyin	Şuayb Yakub Yûsuf Şît Hızır Danyâl
ر - R	Mirrîh	H- Harnâb Û- Dut R- Nohut Ş- Kiraz İ- Zeytin D- Kavun	Üveyik Serçe Keklik Tûti Kerkes Tarrâc	Deve Ceyran Geyik Katır Semmûr İt	Üzeyr Hüseyn Muhammed Hârûn Lokmân Hasan
ش - Ş	Zühre	H- Kestane Û- Fıstık R- Vişne Ş- Hunnap İ- Ayva D- Ahlat	Kumrı Balıkçıl Kartal Bülbül Turna Devekuşu	Kedi Kunduz Arslan Keçi Sansar Sığır	Zekerıyyâ İsâ Ali Cercîs Mûsâ Lût
ی - İ	Utariid	H- Böğrülce Û- Üvez R- Muz Ş- Karpuz İ- Limon D- Turunç	Kaz Yelve Seyfi Ebâbil Laklak Hüma	Tilki Vaşak Sırtlan Câmûs Kurt Zerdevä	Süleyman Eyyûb İbrahim İskender İshak Yûşa'
د - D	Kamer	H- Gügüm Û- Koz R- Enar Ş- Alıç İ- Emrud D- Zerdali	Atmaca Saksağan Balaban Sığircık Doğan Gügercin	Kepçekuyru k Sıçan Kaplan Gelincik Karakulak Ayı	İsmail Sâlih İdrîs İlyâs Zülküfl Yahyâ

Hurşidnâme'de 36 farklı bitki ve meyvenin adı geçer. Bunlar; hurma, üzüm, elma, erik, incir, şeftali, fındık, döngel, hıyar, sükker nebatı, bakla, badem, harnab, dut, nohut, kiraz, zeytin, kavun, kestane, fıstık, vişne, hunnap, ayva, ahlat, böğrülce, üvez, muz, karpuz, limon, turunç, gügem, koz, enar, alıç, emrud ve zerdalidir. Meyveler geçmişte ve günümüzde insan muhayyilesinde, damağında bıraktığı tat ve anlayış paralelinde sonuca götürür.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

Bu çalışmada meyvelerden yola çıkılarak doğrudan falın sonucu ve meyvelerle ulaşılan bilgiler verilmiştir.

Maflab-ı nebātāt
üzüm

Elüñe toprağ alsañ ola cevher
Sañā sîmurā ola bu yolda rehber

Falında üzüm çıkan kişinin her işi kolay ve hayatının başarılı geçeceği bilgisinden sonra, Âdem Peygambere havale edilir. Âdem Peygambere ulaşan kişinin falı ve talihi her yönüyle mükemmeldir.

Ey fâl ıssı beşâret ola saña
Ķulağ tut ne direm bir laħza baña

Eyü geldi şehâ âyetde fâluñ
Gice gündüz sevünmek ola ħâlüñ

Senüñle devlet [ü] ‘izzet ola yâr
Tîz vire maĶşûduñı Perverdigâr

Nıyyetüñ ħâşıl olup şād olasın
Şād olup Ķaygudan âzād olasın

Ki her ne isteriseñ saña ol ħağ
Murāduñ ħâşıl ide Ħayy-ı Muflağ

Daħı maħbûb-ı ma’sûğdan vefâlar
Görüben ānca süresin şafâlar

YaĶında bu murāduñ ola ħâşıl
Ne kim isteriseñ hep ola vâşıl

Ķaçankim iresin zevĶ u şafāya
Şalavāt vire Muħammed Muştafā’ya

ħurma

Ne içündür senüñ āh ile zārın
Yüri imdi saña söz vire şāhın

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

Kurasında hurma çıkan kişi, Nuh (a.s.)'a yönlendirilir. Bu beyana göre, falında hurma çıkan zatın dostları mutlu, düşmanları makhurdur. Zafer ve mutluluk onundur.

**Ey fāl ıssı nekim geçdi özüñden
Beyān idem ānı diñle sözümden**

*Ne iş kim tutasın ola mübārek
Ki velev tutdı kadriñ Haḫ Tebārek*

*Saña nuşret vire ol Ḥayy-ı Sübhān
'Adūlaruñ melūl ola bil ey cān*

*Müyesser ola māl-ı mülk-i devlet
Saña yüz tutdı 'izzet hem sa'ādet*

*Hemīşe fırsatıñ ola ziyāde
Şükürler eyle sen Rabbü'l-'ibāde*

*Gidüp kayḡu sevünmeklik geliser
Cemī' düşmenleriñ maḫhūr olısar*

*Eger maḫbūb-ı ma'şūḫ ise niyyet
Gelür ayaḡuña aña ne minnet*

*O dem kim iresün zevḫ u şafāya
Şalavāt vir Muḫammed Muştafā'ya*

zeytūn

*Kemālin bulısar āḫirde her kes
İşit imdi saña ne dirse kerkes*

Zeytin kademeli olarak Lokman'a havale eder. Zeytine ulaşan kişi devletli ve ikballidir. O, daima mutlu ve müreffeh bir hayat sürecektir.

*Ey fāl ıssı kulaḫ tūt ben ne direm
Olıgarsın müdām şādī vü ḫurrem*

*Ne niyyet itdiñise ḫāşıl oldı
Daḫı ne dilerseñ vāşıl oldı*

Ne maḫşūduñ varısa diñle ey cān

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

Murāduñ hāşıl ide Hıyy-ı Yezdān

*Dağı bir ulu devletlü kızından
Saña devlet ire ānuñ yüzünden*

*Nice dem hūş ola ānuñla yaşıñ
Murāduñca ola hem cümle işüñ*

*Sefer ise eger niyyetde maflüb
Eliñe gire bir maḥbüb-ı mergüb*

*Velī şükrini virgil ey karındaş
Ki her dem saña devlet ola yoldaş*

*Kaçan kim iresün zevķu şafāya
Şalavāt vir Muḥammed Muştafā'ya*

incir

*Eger kim ireyüm dirse murāda
Yüri süylüne yalvarsın ziyāde*

İncir, fal sahibini Yunus (a.s.)'a gönderir. Fal sahibinin sabırlı olması tavsiye edildikten sonra, doğruluk ve samimiyet konusunda uyarı vardır. Şayet bu şartlar yerine getirilirse, kişi hayatı boyunca mutlu olup, arzularına ulaşacaktır.

*Ey fāl ıssı nazar eyle bu hāle
'Ayān idem saña düşme vebāle*

*Bu niyyetde saña çoķfā'ide var
Velī şabr ile işle işi zinhār*

*Sehlce bir kasāvet görmelisin
Murād-ı maḥşudıña irmelisin*

*Dağı maḥbüb seniñle ola hem-dem
Hudā'ya şıdķuñı bend eyle muḥkem*

*Sefer iyse eger niyyetüñ abdāl
Mübārekdür hemāndem durma gel şal*

*Eger rızķ ise varlık yüz ıtıtsar
Velāyet buyruğıyla göz ıtıtsar*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

*Yāri kıldı saña ol yüce Sübhān
Meded senden olur ey Hayy-ı Sübhān*

*Kaçan kim iresün zevk u şafāya
Şalavāt vir Muḥammed Muştafā'ya*

elma

*Taḳarruḥ eyle ey dil ḥaḫt-ı yāri
Ki ḳırlangıc saña söyler maḳāli*

Elma da fal sahibini Davud (a.s.)'a sevk eder. Bu kişinin fali hoş olup, başına devlet kuşu konacaktır. Allah ona bütün nimetlerini verecek ve kişi iki âlemde de saadete erişecektir. Bütün gam ve kederleri yok olup, mutluluğu yakalayacaktır.

*Ey fāl ıssı işit imdi ḫaberden
Ni-ār itdüm saña dürr ü gevherden*

*Yine ḫüb geldi fāluñ ey dilāver
Toāsar başuña ḫürşid ü ḫār*

*Saña Ḥaḫ devleti erzānī kıldı
Daḫı cümle murāduñ ḫāşıl oldu*

*Eger maḫbūb [u] māl [u] mülk [ü] devlet
Müyesser eyledi Ḥaḫ saña ni'met*

*Velī bir gā'ibe dūş olasın sen
Ánuñla buluşup ḫūş olasın sen*

*Gelüp şādī gide cümle elemeler
Süresin bir zemān zevkile demler*

*Saña vācib olan budur bil ey cān
Ḥudā'ya ḳılasın şükri firāvān*

*Kaçan kim iresün zevk u şafāya
Şalavāt vir Muḥammed Muştafā'ya*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

şeftālū

*Görüp yāri getür yüzden hicābı
Ki mezeldek virür saña cevābı*

Şeftali, fal sahibinin er veya geç üzüntülerinden uzaklaşıp, istek ve arzularına kavuşacağını müjdelir. Kişinin yakın bir zamanda yapmayı düşündüğü bir iş varsa, o hayırla sonuçlanacaktır. Düşmanlar kahrolacak ve kişi maksuduna erecektir.

*Ey fāl ıssı yine diñle bu fālı
Saña şerh ideyüm cümle bu hālī*

*Bu niyyetde melālet yoğdur hīç
Olur mağşūduñ eger tiz eger geç*

*Ki zāhir fālī'ün kuvvet dutupdur
Melālūñ cümle yabana atupdur*

*Saña şükrāne virmek lāzım oldı
Ki düşmen kahr olup hem devlet geldi*

*Dağı bir iş zuhūr itmiş yaķında
İşitgil ne direm anuñ haķķanda*

*Ol işüñden saña çok hayr irişür
Ne kim mağşūduñ ola ol irişür*

*Bu iş için yüri çekme melālet
Şoñunda hayr ola işbu 'alāmet*

*Kaçan kim iresün zevk u şafāya
Şalavāt vir Muḥammed Muştafā'ya*

emrūd (armud)

*Yeter kılduñ begüm āh [u] fiğānı
Şikār ister iseñ var bul doğanı*

Armut Zülkifl (a.s.)'a yol verirken, fal sahibinin sabırlı olması ve nasihat verenleri de dikkate alması gerektiği vurgulanır. Sevdiklerine kavuşmayı dileyen de isteklerine ancak sabırla kavuşacaktır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

*İşit imdi ne geldi fāluñ ey yār
Şabr kıl rence gün uyuma zinhār*

*Eger her işi şabr ile kılasun
Ne kim gönliñ diler bulasun*

*Senüñ bildüğüni ey dil unuğıl
Naşihat vireniñ sözini dutğıl*

*Ya maħbüb u ya ma'şūk ola fāluñ
Bulasın şabr ile hoş ola hālñ*

*Eret bir gāyeye irişisersin
Anuñla buluşup görüşisersin*

*Bu niyyet kim gönülde sen tutarsın
Yüri şabr eyle menzile yitersin*

*Hemān bu niyyetiñ şabr ola hālñ
Şabr eyleyeniñ hoş ola hālñ*

*Kaçan kim iresün zevk u şafāya
Şalavāt vir Muħammed Muştafā'ya*

zerdālū (zerdali)

*Musaħħar oldı saña Çñ ü Māçñ
Yüri imdi seni gözler gügercin*

Zerdali de beklentileri Yahya Peygamber vasıtasıyla cevaplar. Kişinin yakınlarından hasta olan var ise, bir süre sonra şifa bulacaktır. Fal sahibi bol bol tevbe kılmalı ve düşmanlarına karşı tetikte bulunmalıdır. Üzüntü ve keder onun uzun süre yakasını bırakmayacaktır. Fakat neticede mutluluk ve huzur vardır. Falın sonunda öksüzlere sadaka verilmesi tavsiye edilmektedir.

*Ey fāl ıssı seniñ katuñdaki bil
Gelüpdür tevbe sen dañı fikr kı*

*Ki zīrā düşmen uyudur ki kıardaş
O sırruñ olmaya yollarda hem fāş*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

*Eger h̄aste varısa bunda ey cān
Oña Allāh uzun ‘ömr ide ihsān*

*Evet bu niyyetüñ ola be-ğāyet
Melāletdür melāletdür melālet*

*Velī soñunda şādılık var añla
Diyem imdi kulağ ur sözi diñle*

*Biraz müddet gerekdür şabr idesün
Dağı maqşūduñ ardınca gidesün*

*Taşadduğ idesün öksüze her bār
Ki düşmenleriñi şahr ide Kāhhār*

*Kaçan kim iresün zevk u şafāya
Şalavāt vir Muḥammed Muştafā’ya*

‘unnāb (hünnap)

*Yüri bülbül katında eyle efgān
Saña andan irer derdiñe dermān*

Hünnap, Cercis (a.s.) vasıtasıyla şunları dile getirir: Bir kalem ehlinden fal sahibine lutf u kerem ulaşacaktır. Kişi sevdiklerine kavuşup, zor işlerini başarıp, arzu ve isteklerine erişecektir.

*Gel imdi diñle fāluñ yine şāhum
Sa’ādetle tulu’ ide māhum*

*Saña Hağ kıldı lutfıyla ‘ināyet
Her işüñ ola “Kīmyā-yı Sa’ādet”*

*Murāduñ her ne ise ola hāşıl
Gelüp maḥbūbuñ ola saña vāşıl*

*Nedeñlü müşkil iş varısa ey cān
Saña āsān ide ol Ḥayy-ı Sübhān*

*Saña luff ire bir ehl-i kalemden
Dağı kurtulasın renc [ü] elemden*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

*Müyesser ola maḳşūduñ du'ā lem
Daḫı bāḳīsini Allāhu a'lem*

*Ḳaçan kim iresün zevḳu şafāya
Şalavāt vir Muḫammed Muştafā'ya*

erik

*Ey fāl ıssı şabr ḳıl itme azḡun
Viriserdür cevābı saña ḳuzḡun*

Öncelikle falında erik çıkan kişinin sabırlı olması tavsiye edildikten sonra, azgınlıktan uzaklaşması önerilir. Cafer (r.a.) vasıtasıyla gelecek hakkındaki görüşler bildirilir. Allah'tan ümidin kesilmemesi, falının mübarek olduğu, görmüş olduğu rüyanın da aynen çıkacağı müjdelendir.

*Ey fāl ıssı işit sen bu rumūzı
Şaḳın kesme Te'ālā'dan ümmīzi*

*Ki zīrā ki mübārek geldi fāluñ
Müyesserdür fāluñ üzre ḫālūñ*

*Ne maḳşūduñ varısa hep olısar
Merāmuña irişürsün muḳarrer*

*Daḫı bir dūş ki görmişsün yaḳında
Gümān itme odur şeksüz ḫaḳında*

*O dūş devlet dūşıdur añla ey cān
Saña himmet ide ol Şāh-ı Merdān*

*Seferde hem ḫazarda cümle mevcūd
Ne kim isterseñ ānı vire ma'būd*

enār (nar)

*Murādıñı vire ol Ḥayy-ı Sübḫān
Var imdi saña ne dir balaban*

İdris (a.s.) diliyle nardan şu fal çıkar: Fal sahibi dedikoduyu bırakıp, lüzumsuz fikirlerden uzaklaşmalıdır. Sihir ve büyü o kişiye bir fayda sağlamayacaktır. Şu günlerde feryat ve figan içinde geçirdiği günleri, gelecekte mutlulukla dolacaktır. İstek ve beklentilerine birkaç gün içerisinde ulaşacaktır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

*Ey fāl ıssı saña dırem işitgil
Nedür bu niyyetüñ aḥkāmını bil*

*Ki çüñkim ğayrı yüz gösterdi bu fāl
Zamīrūñde ne ḥācet kıl ile kāl*

*Yüri şabr eyle birkaç gün ki server
Ki şabr ile olur iş dürr [ü] gevher*

*Daḥı terk eyle bu beyḥūde fikri
Saña kār açmasun siḥr ile mek*

*Yeter kılduñ bu yolda āh [u] zārī
Senüñ ḫālī'üñi Ḥaḳ kıldı yārī*

*Ki maḳşūduñ müyesser kıla ma'būd
Ola dā'imā sen daḥı mes'ūd*

*Velī kimseye sırruñ dime zinhār
Dilerseñ itmeyesün āhla zār*

*Ne işlerseñ tevekkül ol Ḥudā'ya
Şalavāt vir Muḥammed Muştafā'ya*

üvez

*Budur diñler iseñ sözüñ 'ayānı
Saña yelve idiserdür cevābı*

Üvez, yelve ve vaşak yoluyla kişiyi Eyyub (a.s.)'a ulaştırır. Üvez ve Eyyub sabır ve sırrın sembolüdür. Kemal ehli olan fal sahibi, sırrını saklamalı, başkalarıyla fazla ilgilenmemelidir. Dost gibi görünen kimi insanların fal sahibi için düşmanlık yaptığı bildirilir. Allah, bu kişinin dileklerini yerine getirecektir.

*İşit imdi bu sözümden kāmīl
Ne ḥükū olursa saña olğıl 'āmil*

Ki fāl-ı Eyyüb oldu fāl-ı niyyet
İrüşdi yine saña 'izz [ü] devlet

*Daḥı küllī murāduñ ne ise ḥaḳ
Müyesser ide saña Ḥayy-ı Muḫlaḳ*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

*Velī sırrıñı itme kimseye fāş
Hazer kıl saña ağıyār atmasun taş*

*Saña dūstluķ idenlerden bil ey yār
Senüñ kaşduñdadur bir düşmenüñ var*

*Hudā Kādir'dürür ey server-i dīn
Sañ andan zarar yoķ olma ğamģīn*

*Eger maħbūb için kıldıñsa fikri
Müyesserdür Hudā'ya eyle şükri*

*O dem kim iresün zevķ u şafāya
Şalavāt vir Muħammed Muştafā'ya*

sükker nebāti

*Senüñ oldı bugün rūziyle devrān
Varup tāvūs katında eyle seyrān*

Hızr (a.s.), falında şeker bitkisi çıkan kişiye şu bilgileri aktarır: Kalbi katı ve sıkıntılı olan bu zatın, düşmanları çoktur. Niyetinde ne varsa onu terk etmeli ve talihinin karanlıktan kurtulmasını diliyorsa, sabretmelidir.

*Ey fāl ıssı işit nedür delālet
Ki hıç yoķdur bu niyyetde sa'ādet*

*Ķalupdur tāli'üñ zulmet içinde
Görinen budurur niyyet içinde*

*Velī düşmenleriñ çoķdur hazer kıl
Yazup dil bağı kendüñde getir kıl*

*Dağı kalbüñ olupdur key katı dār
Yoğundur niyyetiñ terk eyle ey yār*

*Muħaşşal gel ferāğat kıl bu işi
Hudā nāzırdurur bilür her işi*

*Eger şabr ile olursa bu niyyet
Gelüp şādī araya gide zaħmet*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

*Şabr şuyıyla söyündür bu nārı
Ümıddür Hāķ şoñunda ķıla yārı*

*O dem kim iresün zevķ u şafāya
Şalavāt vir Muħammed Muştafā'ya*

turunc

*Sözüm diñle benüm pendüm sañadur
Saña devlet olan murğ-ı hümedür*

Turunç - Yuşa (a.s.) beraberliğini yakalayan ve hâl ile geleceğini öğrenmek isteyen kişi için de şunlar söylenir: Kimseyle tartışmaya girmemelisin ve fazla tamahkâr olmayıp, haramdan uzak durmalısın. Eğer şu zamanlarda bir işe niyetlendiysen, sakın bunu yapma, çünkü sonu hüsrandır.

*Ey fāl ıssı işit imdi ne fāldur
Bu işi işleme şoñı melāldür*

*Bu Mirrīh'dür ki cellād-ı felekdür
Ki āhır hāşıl olmaz bī-emekdür*

*Saña lāyık olan sen şabr idesün
Tārīķ-ı müstaķım üzre gidesün*

*Şavaş itme kimseyle zinhār
Hāzer itmeñ gerek zinhār u zinhār*

*Daħı aldanma sen tama'-ı hāma
Yaramazdur el uzatma ħarāma*

*Gire eliñe bir maħbüb-ı ra'nā
Daħı devlet müyesser ola saña*

*Kaçan kim iresün zevķ u şafāya
Şalavāt vir Muħammed Muştafā'ya*

ayva

*Yār neden ilen ağlar yasından
Yüri ħurnayı bulursañ senden*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

Ayva - Turna - Sansar - Musa silsilesinden falını öğrenmek isteyenleri ise, üzüntüden uzak sonu ferahlık olan günler beklemektedir. O artık gözyaşlarını terk edip, gece gündüz mutluluk üzere devam edecektir. Bütün istekleri yerine gelecek ve sevdiklerine kavuşacaktır. Şayet bir yere gitmeye niyetleniyorsa, bu konudaki korkularını kaldırıp, kararlı bir şekilde yoluna devam etmelidir.

*Ey fāl ıssı ne geldi bu fāluñ
Gice gündüz sevünmek oldı hālūñ*

Bu niyyet kim eyü gelmişdür ey cān
Akıtma gel gözüñden la'l [ü] mercān

*Ki her ne isteriseñ vāşıl oldı
Bu devlet şanma gayra hāşıl oldı*

*Eger maħbūb [u] ma'sūka bil ānı
Cemālin 'arż ide saña nihānı*

*Velī düşmen ise niyyet bil ānı
Saña fırsat u nuşret vire Hādī*

*Ne yire 'azm iderseñ havfi kaldır
Hūdā'nuñ lufla ihsānı boldur*

*Bu fāluñ evvelinde āhırinde
Melālet yoğdur önünde soñunda*

*Kaçan kim iresün zevk u şafāya
Şalavāt vir Muħammed Muştafā'ya*

vişne

*Gider göñlüñ evinden kıl kālını
Saña kartal diye her dürlü hālını*

Vişne, Hz. Ali (r.a.) beraberliğinden şu bilgiler doğar: Bu fal sahibinin çocuğunun olması bekleniyorsa, kısa sürede bu gerçekleşecektir. Mal ve mülk isteği Allah tarafından yerine getirilecektir. Fal sahibinin bu dua ve istekleri için sürekli Allah'ı zikretmesi tavsiye edilmektedir. Çünkü zenginlik ve mutluluk onu bulacaktır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

*Ey fāl ıssı işit kavlı-i uşūli
Saña idem ki ol kâl-i Resūli*

*Bu niyyet ki ulu geldi be-ğāyet
Zihî devlet zihî 'izzet sa'âdet*

*Eger māl-ı kemāl ise muḳarrer
Naşb ide saña ḳısmet muḳadder*

*Daḫı maḥbûb [u] ma'şûḳ ne kim var
Murâdıñı vire ol Ḥayy-ı Ğaffâr*

*Eger olunmaḳ ola bunda fikri
Müdâm ardınca ola ḳıla zikri*

*Kim evlense toĝar andan oĝul ḳız
Ne kim maḳşûd olur ḥâşıl olur tîz*

*Ḳaçan kim iresün zevḳ u şafāya
Şalavât vir Muḥammed Muştafâ'ya*

dut

*Melûl olma gönül yâr lutfun eyler
Saña ḥâl diliyle serçe söyler*

Rı - Mirrih - Dut - Serçe - Ceyran - Hüseyin (r.a.) altılısından melâlet ortaya çıkar. Fakat fâl sahibinin dostları mutlu, düşmanları perişan olacaktır. Arzuladığı kişiye kavuşacak, her türlü kaygıdan kurtulacaktır. Mal ile mülk isteklerine kavuşup, saadetli bir hayat sürecektir.

*Ey fāl ıssı beri tıtıĝıl ḳulaĝuñ
Diyem saña işit şolula şaĝuñ*

*Ki zîrâ fâl-ı teberrâdur bu cāna
Bu niyyet ki mu'azzez geldi saña*

*Sefer ise yûri sen itme ihmâl
Senüñdür fetḫ [ü] nuşret 'izz [ü] iḳbâl*

*Daḫı maḥbûb seniñle ola hem-zâd
Saña düşmenlik iden ola berbâd*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

*Eger gā'ib varısa ğam yime sen
Geliserdür qarībā şağ esen*

*Ánuñ yüzün göricek şād olasın
Bi-küllī kayğudan āzād olasın*

*Eger mülk [ü] maķām ise bu niyyet
Müyesserdür sa'ādet ki sa'ādet*

*O dem kim irelüm zevķ u şafāya
Taḥiyyāt eyleye levm-i Muştafā'ya*

ḥıyar

*Eger ḥālden ḥaber bilmek dilerseñ
Varup bayķuşu bul gülmek dilerseñ*

Hıyarın dilinden ise şu mesaj ve tahminler Yusuf (a.s.) vasıtasıyla dökülür: Tıpkı Yusuf (a.s.)'un hayat hikâyesinde geçenler gibi bu fal sahibi de, devlet ve ikbale kavuşacaktır. İşin sonunda gülüp, mutlu olmak istiyorsan, Allah'ın lütfuna uzan. Bütün dostlar elele verip, her türlü işinde muvaffak olan fal sahibinin etrafında toplanırlar.

*Eyā fāl ıssı gel diñle bu bābı
Saña rüşen virem toğrı cevābı*

*Bu niyyetde geliser fāl-ı Yūsuf
İşit imdi ne seyler fāl-ı Yūsuf*

*Şu deñlü luḡ idüpdür fażl-ı Raḥmān
İrişmez hiç ānuñ ḥaddine pāyān*

*Senüñ her dürlü işüñ fetḥ olupdur
Daḥı devlet-i sa'ādet yüz ūtupdur*

*Sitāruñ sa'd-ı ekberdür irişdi
Gelüp maḥbūb [u] ma'şūķ el virişdi*

*Ki her ne işleriseñ ola maķbūl
Ne yire 'azm iderseñ açıla yol*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

*Velī diñle sözüüm ey yüzi mähī
Her işiñde müdām yārı ilāhī*

*Çaçan kim iresün zevķu şafāya
Şalavāt vir Muħammed Muştafā'ya*

baķla

*'Ayān itme şaķın sırrıñı gülden
Var imdi ördeki kaçırma gölden*

Bakla ise fal açan kişi hakkındaki diyeceklerine Hızr (a.s.)'ı tercüman eder. Düşmanları çok olan bu şahsın niyetinde saadet bulunmamaktadır. Kalbi sıkıntılı, kaygılı ve talihi karanlıklar içerisinde. Pek çok niyeti olan fal sahibinin bundan vazgeçmesi önerilirken, sabır tavsiye edilir.

*Ey fāl ıssı işit nedür delālet
Ki hīç yoķdur bu niyyetde sa'ādet*

*Çalupdur tālī'üñ zulmet içinde
Görinen budurur niyyet içinde*

*Velī düşmenleriñ çoķdur hāzer kıl
Yazup dil bağı kendüñde getir kıl*

*Daķı kalbüñ olupdur key katı dār
Yoğundur niyyetüñ terk eyle ey yār*

*Muħaşşal gel ferāgat kıl bu işi
Ėudā nāzırdurur bilür her işi*

*Eger şabr ile olursa bu niyyet
Gelüp şādī araya gide zaķmet*

*Şabr şuyıyla söyündür bu nārı
Ümüddür Ėaķ soñunda kıla yārı*

*O dem kim iresün zevķu şafāya
Şalavāt vir Muħammed Muştafā'ya*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

ķavun

*Yine giydiñ bařuña gevheri tãc
Ėulaķ řut gr ne söyler saña řarrãc*

Kavun ile tarracın özelliklerini birleştiren falname sahibi, Hasan (r.a.) ile son sözünü söyler. Fal sahibi şayet bir alışveriş yapmayı düşünüyorsa ve bu tahakkuk ederse, o bu işten çok kãrlı çıkacaktır. Eğer isteği ve beklentisi bir sevgili ise, o da olacaktır. Sana kasteden bir düşmanın var ise, onun sonu hüsran olacaktır. Yolculuk senin için mübarek kılınmış ve altın - gümüş gibi zenginlikler sana sunulmuştur.

*Ey fãl ıssı işit sen bu kelãmi
Saña řerħ ideyüm bir bir temãmi*

*Ki zĩrã kevkebndr "Sa'd-ı Ekber"
Toğısar bařuña řems-i münevver*

*Eger almaķ ya řatmaķsa kişi
Ma'ışet çok ola işle bu işi*

*Sefer ise mbãrekdr brãder
Eliñe çok giriser sãm hem zer*

*Eger maħbb ise niyyet ey 'ãřıķ
Müyesserdür merãmuña muřãbıķ*

*Gelüp miħmãnuñ olısar dil-i arãm
ćalınup eng  def devr eyleye cãm*

*Bu ĥuřıřda saña ķařd ide düşmen
Senndr fetħ [] nuşret ĝam yime sen*

*Ėaan kim iresün zevķu řafãya
řalavãt vir Muħammed Muřtafã'ya*

ķarpuz

*Senüñle devlet olısar muķãbil
Ėaber vire saña murę-ı ebãbil*

Karpuz ile İskender (a.s.) birlikteliği, niyet tutan kişinin her türlü muradın yerine geleceği müjdesi ile başlar. Yeryüzünün her

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

kesimi onun seferi için bahtlı ve açıktır. Hiç bilmediği yerlerden kendisine lütuf ve keremler isabet edecektir. Ömrü uzun olacak bu zatın tevekkül içerisinde olması da öğütlenmektedir.

*Saňa diñle irüŝdi ulu devlet
Ne kıtlu fāluña geldi düşdi niyyet*

*Saňa Haķ devleti erzānī kıldı
Murāduñ maķŝūduñ hep cümle virdi*

*Eger niyyet sefer ise revān ol
Saňa meftūh olupdur ŝaĝla ŝol*

*Daħı istedüĝüñ gire eliñe
Ucundan düŝmenüñ baĝrı deline*

*Ğaybdan ŝanmaduĝuñ yerden ey cān
Zuhūr ide gele her dürlü iħsān*

*Eger maħbūb ise oldu müyesser
Sa'ādetlü olırsar saña rehber*

*Tevekkül ol iresün sen murāda
Vücūduñ ŝaĝ ola 'ömrüñ ziyāde*

*Kačan kim iresün zevķu ŝafāya
ŝalavāt vir Muħammed Muŝtafā'ya*

kiraz

*Bu yolda olmaķ isterseñ mu'allim
Yüri ğūfı saña eyleye ta'līm*

Kiraz - Harun (a.s.) beraberliğinden şu tahmin ve tavsiye çıkar: Kişi eĝer hasta ve derdine şifa arıyorsa, sekiz gün içerisinde saĝlıĝına kavuşacaktır. Allah'ın yardımını daima yanında olan bu kişi, eline toprak alsa, altına dönüŝtürür. Yani geleceĝi parlak ve kısmeti açıktır. Eĝer onun arzusu sevdiklerine kavuŝmak ise, o da gerçekteŝecektir. Ayrıca bir ulu kiŝiden kendisine hayırlar erişecektir. şayet düşmanları varsa, onlardan uzak durması önerilir. Muradına eriŝen fal sahibinin ihlās suresini okuması tenbihlenir.

*Ey fāl ıssı sözüñ diñle be-ĝāyet
Ğudāvend'üñ saña kıldı 'ināyet*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

*Eliñe toprağ alsañ altun oldı
Hasūduñ ağladı hem dost güldi*

*Eger maḥbūb [u] ma'sūksa murāduñ
Şafālar süresin hem çıka aduñ*

*Velī haste var ise zaḥmeti var
Sekiz günü geçürse şıḥhati var*

*Daḥı bir uludan ḥayr irişür bil
Velī düşmen tarafından ḥazer ḫul*

*Velī cüz'ice zaḥmet var yakında
Melālet çekme hiç ānuñ ḥaḫkında*

*Murādiña irişdire ol Allāh
Kaçan kim okuyasın “Ḫul hüve'llāh”*

*Kaçan kim iresün zevḫ u şafāya
Şalavāt vir Muḥammed Muştafā'ya*

kesdāne

*Ḥıyānet itme şaḫn gözle emri
Varup diñle ne söyler saña ḫumrı*

Zekeriyya (a.s.)'a kadar yönlendirilen niyet sahibi, kumru ve kestane rehberliğinde aşağıdaki bilgilere ulaşır: Eğri yolda ve hıyanet içerisinde olan fal sahibinin; doğru yola yönelip, Allah'a sürekli hamt edip, arzu ettiği işlere el atması, gayret göstermesi tavsiye edilir. İyilik murat eden kişi, mutlaka maksuduna erişecektir. Gelecek zamanda birileriyle görüşmesi sonucunda onun için hayırlı kapılar açılacaktır.

*Ey fāl ıssı işitgil niyyetüñden
Saña luḫ eyledi Ḥaḫ 'izzetinden*

*Sa'ādet bābını itdi küşāde
Daḥı vaşl eyledi seni murāda*

*Bu niyyetde ne kim vardur murāduñ
Çıka dünyāda eylik ile aduñ*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

*Saňa hem vâcib oldı şükr idesin
Koyup egri yolu toğrı gidesin*

*Velî bir gâ'ibe irişesin sen
Ánuñla bilişüp görüşesin sen*

*Saňa andan çok eylikler irişe
Ki her ne isteriseñ el virişe*

*Ki maķşüdüñü hâşıl ide Allâh
Diyesün dâ'imâ "El-ħamdü li'llâh"*

*Kaçan kim iresün zevk u şafâya
Şalavât vir Muħammed Muştafâ'ya*

koz (ceviz)

*Hüner-mend ol yüri ma'nâyiletin
Saksığandur seni menzile ileten*

Ceviz ise bu niyete giren kimseyi saksığan yoluyla Salih (a.s.)'a sevk eder. Ceviz ve Salih Peygamber birlikteliğinden muştular ve huzur dolu günler vadedilir. Her şeyi şüphesiz Allah bilir ama, zevk kapısı niyet sahibine açılmış ve sağlık dolu günlerin haberi verilmiştir. Bir devlet kapısından da nasibini alacak olan fal sahibi, sevdikleriyle buluşup, muradına ermiştir.

*Şehâ diñle yine ħüb geldi fâluñ
Mübârekdür sevünmek oldı ħâlüñ*

*Şükr kıl saňa devlet irişdi
Gelüp yârüñ seniñ ile görüşdi*

*Bu yıl sağlık selâmetlikdür añla
Kulağ ur fâluña lir laħza diñle*

*Açıldı zevk kapısı tapuña bil
Yüz urup Ħâlik'e her dem şükr kıl*

*Bir ulu kişiniñ katında maķşüd
Varısa hâşıl ide ānu ma'būd*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

*Dağı bir devlet evcinden vefālar
Bu yolda çok sürisersüñ şafālar*

*Murāduña irüben şād olasun
Kamu düşmenleriñden dād alasun*

*Budur sözüñ oñat diñle müselleme
Cemī'in Hağ bilür Allāhü a'lem*

*Kağan kim iresün zevku şafāya
Şalavāt vir Muḥammed Muştafā'ya*

findık

*İşit imdi sözüñ ey yüzi māhī
Arayup bulasın zāğ-ı siyāhı*

Tereddüt içerisinde hayatını sürdüren niyet sahibi, findık sayesinde karakarga ve Şuayb (a.s.)'ın tavsiyelerine kulak tutmalıdır. Kişinin niyeti ticaret ise, tavsiye edilir. Şayet bir yolculuğa çıkmayı düşünüyorsa, bu seferi Allah mübarek kılmıştır. İster kadın, isterse erkek olsun falında bu noktayı yakalayan kişiler dünyada isteklerine kavuşacaklardır.

*Ey fāl ıssı bu fāluñda saña bil
Direm ben ḥālüñi sen istimā' kıl*

*Zirā fāl gāyet ḥüb geldi
Ola mı olmaya mı dime imdi*

*Yüri var Ḥālīk'a şükr eyle dā'im
Girer maḥşüduñ ele olma nā'im*

*Eger niyyet sefer kılmaḥsa ey cān
Yüri ānı mübārek kıldı Raḥmān*

*Eger almaḥ eger şatmaḥsa maḥşüd
Bu maḥşüduñda baḥtuñ oldı mes'üd*

*Dağı berāber devletlü kişiniñ
Gerek erkek gerekse bir dişiniñ*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

*Görüp eyliklerini şād olasun
Ġamula ġuşşadan āzād olasun*

*Kaçan kim iresün zevķ u şafāya
Şalavāt vir Muħammed Muştafā'ya*

fısdık

*Budur bil bu cevābuñ çoġ azı
Balıkçıldan su'āl it gör rāzı*

Sırların temsilcileri fıstık ve balıkçıl kuşu, İsa (a.s.)'in mucize ve özelliklerine münasip bir söyleme tanıklık eder. Sağlık, selâmet, müjde, vuslat, huzur, dosta yakın olma, düşmandan halâs olma gibi güzel hasletleri toplar. Tutması gereken tek tavsiye; kimsenin sırlarını ifşa etmemesidir.

*İşit imdi yine fāluñda ey cān
Direm şerħ birle saña cümle āsān*

*Çü geldi ġāyetiyle ġūb fāluñ
Beşāretdür seviünmek oldı ġālūñ*

*Ki sağlık hem selāmetlik irüşdi
Ne ki maķşūduñ ise el virüşdi (B. 41)*

*Eger maħbūb [u] ma'sūķdan şorarsañ
Murādıña irişürsen görürsüñ*

*Daħı alurısañ kulluķcı var al
Saña fırsat virüpdür 'izz [ü] iķbāl*

*Dili bağlana düşmenler ola kör
Daħı düstlar arasında ola ġūr*

*Evet kimseye sırrıñ dime zinhār
Dilerseñ kılmayasın āhla zār*

*Kaçan kim iresün zevķ u şafāya
Şalavāt vir Muħammed Muştafā'ya*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

ḥarnūb (keçiboynuzu)

*Ġurūr itme müşevveşdür bu ‘âlem
Üveyik diye ne yazdıysa kalem*

Keçiboynuzu, Üzeyr (a.s.)’ın diliyle şöyle der: Bu âlem gururlanılacak bir yer değildir. Zira bu dünya zıtlıklar üzerine bina edilmiş ve çok da karışıktır. Gül bahçesi nasıl bir gerçekse, onun dikenini de gerçektir. Dostlarla birlikte düşmanlar da bu âlemin realitesidir. Kaderden kaçmak mümkün değildir. Sadaka vermek pek çok musibeti engelleyecektir. Bütün bunlara rağmen niyet sahibinin müşkil işleri kolaylaşacaktır.

*Beşāretdür eyā fāl ıssı añla
Her ne söylerisem ānı diñle*

*Sa’ādet kapusı açıldı bilgil
Ġudā āsān ide her neyse müşkil*

*Murāduñ ma’şūķ ise diñle beni
Şaķın ānuñ saña geçmeye fendi*

*Ki ķanda gül açılrsa biledür ḥār
Ne yirde yār olursa bile agyār*

*Ve illā her ne kim emr itdi taķdīr
Áña hīç çāre ķılmaz fikr-i tedbīr*

*Velīkin dā’imā sen ey ķarındaş
Taşadduķ itmegi ķıl saña yoldaş*

*Seni maķşūduña irgüre Allāh
Ġaçan kim oķuyasın “Ġul hüve’llāh”*

*O dem kim iresün zevķ u şafāya
Şalavāt vir Muḥammed Muştafā’ya*

döngel

*Gice gündüz yüri zıkr it Ġudā’yı
Ġorus saña işitdire şadāyı*

Döngel, horoz marifetiyle Yakub (a.s.)’ın vasfına uygun tavsiyeleri sıralarken; dalâletten, sapkınlıktan, yeisten de uzak

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

durulmasını önerir. Haramdan kaçınılmasını, kemal ehli gibi helâlle yaşamasını diler. Sağlık bulmayı isteyen fal sahibinin perhiz yapması istenir.

*Ey fâl ıssı işit imdi beyāni
Nedür bu niyyetüñ 'ayāni*

*Eger maḥbûb eger māl ola fikriñ
Müyesserdür Ḥudā'ya eyle şükriñ*

*Daḥı ol perdeye dilerseñ
Ta'accübde ḳaluben diş bilerseñ*

*Daḥı meyl eyleme düşmāna zinhār
Ānuñ ḫatlusuz ise uyma ey yār*

*Seni ielāl ider sen āña uyma
Bu iğvāyı ṣaḳan sem'üñe ḳoyma*

*Ḥarāma el uzatma āñla ey yār
Ḥelāliñ ḡayrı görmez kāmil insān*

*Yüri imdi bu işde eyle perhiz
Vücüdñā zarar gelmeye hergiz*

*Ḳaçan kim iresün zevḳu ṣafāya
Şalavāt vir Muḫammed Muṣṫafā'ya*

bādem

*Gelür başuña ne emr itdiyse taḳdīr
Saña hüdhüd ne ise ide taḳrīr*

Badem ile hüdhüd Danyal Peygamberin diliyle niyet sahiplerini ciddî bir şekilde uyarır. Allah ne emreyledi ise, o vuku bulacaktır. Fakat bütün bunlara rağmen bu zatın hasetliḡi bırakması, kimseye taş atmaması, kötü arzu ve fikirlerden uzaklaşması, tevbe etmesi söylenir. Zira Allah için gizli kapaklı hiçbir şey yoktur. O her şeyi bilir ve halisane bir şekilde yakaranları affeder.

*Ey fâl ıssı nedür diñle söziüm bil
Gel imdi fāluña bir dem nazār ḳıl*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

*Bu niyyet menfa'atsızdır ey kişi
'Abd-i Rabbī ma'ānī işleme işi*

*Yaramazdur bu endişe gel itme
Hased idüp kimesneye taş atma*

*Dağı tevbe idüben kıl münacāt
Ki āsāndur anuñ katında hācāt*

*Yokdur hiç Hudā katında mahfi
Muḥavveldür ki taḥvīl ola lufi*

*Tazarru' kıl teğāfūl itme ey yār
Ki her maḫşūduñı luf ide Ğaffār*

*Ümīdüñ kesme kim Kādir'dür Allāh
Didi "Lā taḫnuḫū min-raḫmeti'llāh"*

*Kaçan kim iresün zevḫu safāya
Şalavāt vir Muḫammed Muştafā'ya*

noḫud

*Hudā'ya yaraşur dūnyāda teklik
Şaḫn redd itme ne söylerse keklik*

Sevk tablosunda isimleri olan meyve, harf ve canlılar, Hz. Muhammed (a.s.)'ın mübarek varlığına uygun tahminlerde bulunurlar. Hidayet kapısı açılmış, muradına ermiş, sevdiklerine kavuşmuş alışverişinde başarıyı yakalamış, seferi mübarek kılınmış bir niyet erbabı profili çizilir.

*İşitgil fāluñı ey ḫūş nihādī
Hidāyet bābın açdı saña Hādī*

*Ne niyyet kıldıñ ise seni ol Haḫ
Murādıña irişdire muḫaḫkaḫ*

*Dağı maḫbūb-ı mergūbsa ol āgāh
Müyesser kıla ānı saña Allāh*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

*Eger almağ eger şatmağ ey ādem
Bu işi işleme kim ola mübhem*

*Olupdur bu işüñ çün kim ziyānı
'Ayān itdüm saña bilgil bu nihānı*

*Sefer ise eger var kılma cehrī
Dilerseñ ser-te-ser berr ile baħrī*

*Bu işüñde senüñ ħavf [ü] ħaħır yoğ
Olısardur saña hem fā'ide çoğ*

*Kağan kim iresün zevk u şafāya
Şalavāt vir Muħammed Muştafā'ya*

muz

*İçüp cāmu mükemmel eyle keyfi
Seni da'vet ider meclise seyfi*

Muz ise yapısına ve lezzetine uygun tahmin ve tavsiyelerde bulunurken, bunu İbrahim (a.s.)'ın diliyle söyler. Devlet tacı ve izzet o kişi içindir. Her türlü ihsan ve zevk ona sunulmuştur. Mutluluk ve ferahlık o niyet sahibinin yoldaşdır.

*Ey fāl ıssı bil imdi saña müjde
Şükürler kıl Ĥudā'ya eyle secde*

*Gelüp ħondı başuña tāc-ı devlet
Bulasın daħı niçe dürlü 'izzet*

*Daħı itdüğini bulırsın
Murādiña āħir irisersin*

*Velī bir devlet ıssından bil ey cān
İriserdür saña çoğ dürlü iħsān*

*Nağar ide saña ol Ĥayy-ı yārī
Müyesser eyleye bir ħūb nigāri*

*Seviniüp şād olasın hem ferāğat
Ki şimdengerü çoğ ola ferāħat*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

*Var imdi Hâlik'a şükr eyle kardaş
Ki olduñ devletiyle rind-i kallâş*

*O dem kim iresün zevk u şafāya
Şalavāt vir Muḥammed Muştafā'ya*

gügüm (erik benzeri meyve)

*Esürge ey kerem kânı gedāyı
Ne söylerse gözet sen atmacayı*

İsmail Peygamber, gügüm ve atmacanın sevk ettiği kişiye sabır, metanet ve şükür tavsiye eder. Zira acele ile yapılan işlerin neticesinde fal sahibinin üzüntü ve kederi söz konusudur. Dostalara canı ve başı feda kılacak bir ruha sahip olması öğütlenen kişinin müşkül işlerinin de zamanla hallolacağı müjdesi verilmektedir.

*Ey fâl ıssı bu niyyetden haber al
Eyüsine nazar kıl yetlüsin şal*

*Ki zîrā bir daḥı endîşe oldı
Kırma saña devlet karşıu geldi*

*Ta'accül itme şakın sen bu işi
Akatma gel gözüñ den kanlu yaşı*

*Gelüp saña yüzün gösterdi dilber
Fedā kıl sen yoluşa cān ile ser*

*Soñu hayra delāletdür bu işüñ
Bulursañ maḥşaduñ hoş ola işüñ*

*Ki kalmaz bir qarāra müşkil işler
Yetişür sâ'ati devletle işler*

*Var imdi sen daḥı hamd it şükr kıl
Kerīm oldur Raḥīm oldur fikr kıl*

*O dem kim iresün zevk u şafāya
Şalavāt vir Muḥammed Muştafā'ya*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

bögrölce

*Dilerseñ kim cemâliñ ola tãze
Varup 'arz eylegil ħãliñi bâza*

Tüm yaratıkların dilinden anlayan kudretli hükümdar Süleyman (a.s.), bögrölcecin bâza sevki ile şu neticeyi dile getirir: Şayet yüzünün güzelleşmesini arzu edersen hâlini bâza arz et. Allah bütün kerametleri Süleyman'a verdi. Dolayısıyla senin de talihin bögrölce ve bu peygamber gibi devlet ve izzetle olacaktır.

*Ey fâl ıssı işit imdi kelâmu
Ĥaber virem saña diñle temâmu*

*Süleymân'a ider fãluñ delâlet
Aña Ĥaķ virdi çoķ dürlü kerâmet*

*Senüñ de fãli'üñ oñardı Allãh
Var imdi eylegil sen şükru'llãh*

*Eger niyyet seger ise revãn ol
Saña fetĥ oldu cümle saĝla şol*

*Eger maĥbûb [u] ma'sûķdan sorarsun
Murãduñ ĥãşıl olur tîz görürsün*

*Daĥı ol nesne kim fãlib olurusun
Gice gündüz müdãm ânı görürsün*

*Murãduñ her ne ise saña ol Ĥaķ
Vire Allãh Te'ãlã cümle muĥlaķ*

*Ĥaçan kim iresün zevķ u şafãya
Şalavãt vir Muĥammed Muştafã'ya*

aĥlãd

*Ĥulaķ tut sözümi diñle server
Deveķuşı saña var gör ne söyler*

Ahlat, Lut (a.s.) ve kavminin başından geçenlere yönlendirirken, fal sahibinin melâlet ümitsizlik içerisinde olduğunu açıklar. Gam ve keder fal sahibinin yakasını bırakmaz. Düşmanların hainliği artmış, dostların sevgisi azalmıştır. Yine de ümitsiz olmamak ve her işi hayra yormak gereklidir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

*Ey fāl ıssı bu niyyetden hāzer kıl
Yüri şabr eyle bu işden güzer kıl*

*Ümidüñ kes yüri terk it bu fikri
Taşadduk kıl Hūdā'ya eyle zikri*

*Teğayyür buldı fālî'üñ be-ğāyet
Meger Hāḡ eyleye luḡ-ı 'ināyet*

*Bu işde çok melālet ola āḡir
Ġam u ġuşşa vü kayḡu ola zāhir*

*Ki düşmenler 'adāvet ide bünyād
Saña dostluḡ idenler olısar yād*

*Velī bu iş için sen çekme teşvīş
Ümmiddür ki soñunda ḡayr ola iş*

*Budur sözüñ saña direm ey ādem
Ḳamusın ol bilür Allāhü a'lem*

*Ne dem kim iresün zevḡu şafāya
Şalavāt vir Muḡammed Muşḡafā'ya*

alıç

*Eger şabr eylerseñ ḡayr ola iş
Sıḡırcıḡ ḡatına var çekme teşvīş*

Alıç da türlü kademelerden sonra İlyas (a.s.)'a varıp, fal sahibinin murat ve maksuduna kavuşacağı, tevekkülle hareket etmesi gerektiği, hiç beklemediği yerlerden kendisine türlü ihsanların geleceği bilgilerini söyler.

*Saña diñle irüşdi ulu devlet
Ne ḡutlu fāluña geldi düşdi niyyet*

*Saña Hāḡ devleti erzāñi ḡıldı
Murāduñ maḡşūduñ hep cümle virdi*

*Eger niyyet sefer ise revān ol
Saña meftūḡ olupdur sağla şol*

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008

*Dağı istediğini gire eliñe
Ucundan düşmeniñ bağı deline*

*Gaybdan şanmaduğunu yerden ey cān
Zuhūr ide gele her dürlü ihsān*

*Eger maḥbūb ise oldu müyesser
Sa'ādetlü olısar saña rehber*

*Tevekkül ol iresün sen murāda
Vücūduñ sağ ola 'ömrüñ ziyāde*

*Kaçan kim iresün zevķu şafāya
Şalavāt vir Muḥammed Muştafā'ya*

limon

*Murāda irgüriserdür seni Hāk
Naşihatdur ne kim söylerse Laķlaķ*

Limon ise laklak ve İshak (a.s.) yoluyla kişinin sağlık, ticaret, yolculuk, bereket gibi konulardaki beklentilerinin yerine geleceğini aktarır.

*Ne gelmişdür gözet fāluñu ey pīr
İşit imdi nedür bu yolda tedbīr*

*Ne kim niyyet ūtarsın ol viriser
Murāduñ maķşūduñ saña iriser*

*Eger nefsiñ ise sağ selāmet
Ye iç söyle hiç görme melālet*

*Bu niyyetüñ be-gāyet ḥayrı çoķdur
Taķdīrdür işüñ noķşānu yoķdur*

*Eger ḥaste için kıldıñsa niyyet
Gide zaḥmeti ḥayra döne gāyet*

*Sefer varısa yekdür şabr gāyet
Kim olasın kamu yirde selāmet*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

*Uğurlanmış ya kaçmış ola niyyet
Girer eliñe aña çekme zahmet*

*Kaçan kim iresün zevkı şafāya
Şalavāt vir Muḥammed Muştafā'ya*

Netice olarak söylenebilir ki; *Hurşidnâme*'de harfler, meyveler, kuşlar, hayvanlar ve peygamberler yolu ile fal sahibinin gelecekle ilgili beklenti ve meraklarına kavramlara ve şahıslara uygun yorumlar getirilmiştir. Meyve - peygamber (ile ehl-i beyt) beraberliğinde; meyvelerin şekli, lezzeti, halk arasındaki imajı ön plana çıkmıştır. Yine peygamberlerin mucizeleri, başlarından geçen olaylar, kavimleriyle olan ilişkiler bu manzum fal kitabında dikkatle işlenmiştir. İncelememizde ikinci derecede öneme sahip olan yıldızlar ve hayvanlarla ilgili özellikler de aynı anlayış içerisinde ele alınmıştır. Özellikle halkın muhayyilesinde bırakılan iz ve bilgilere paralel yorumlar yapılmış, tavsiyelerde bulunulmuştur.

Genel olarak bu eserde meyvelerin dilinden geleceğe dair sağlık, zenginlik, makam ve mevki, yolculuk, hüzn ve keder, güzellik, zahmet ve eziyet, ömür, ticaret, dost ve düşmanlar, sevgili ve dostlar, sırların paylaşımı ile ilgili bilgi ve beklentiler yer almaktadır.

Niyet tutan kişilere genellikle hoş gidecek ve ferahlatıcı tahminler yapılırken, yine falnameye esas olan sevk tablosunda yer alan unsurların özelliklerine uygun olarak menfilikler ve kötümser tablolar da çizilmiştir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*